

УДК 141.7 (091)

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.2.14>**Гречкосій Руслан Миколайович**

кандидат філософських наук,

докторант кафедри філософії

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

вул. Пирогова, 9, Київ, Україна

orcid.org/0009-0000-9022-7046

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В ГОРИЗОНТІ РІЗНИХ КУЛЬТУРНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність проблеми. Глобалізація сучасне явище, що зумовлене технологічним прогресом, призвело до безпрецедентної взаємопов'язаності суспільств у всьому світі. Однак її вплив сприймається по-різному в різних культурних парадигмах, адже автори зосереджують увагу як на процесах збереження етнічних культур, їх трансформації, так і адаптації. **Метою статті** є дослідження наслідків впливу глобалізації на специфіку локальних культур крізь призму різних філософсько-світоглядних перспектив. **Методи.** У дослідженні використано огляд літератури для оцінки таких поглядів на глобалізацію, як гібридизація, гомогенізація та глокалізація. Порівняльний аналіз дає можливість зіставляти різні культурні парадигми і теоретичні підходи, щоб зрозуміти, в якому ключі в них сприймається глобалізація. Історичний підхід дозволяє представити сучасну глобалізацію в динаміці – від доглобалізаційних етапів до нинішньої епохи. **Метод синтезу** пропонує комплексне розуміння наслідків глобалізації та її потенційних траєкторій. **Результати.** Проведений аналіз дозволив виявити складну взаємодію між глобальною та локальною динамікою розвитку культур, кидаючи виклик спрощеним наративам культурної гомогенізації. Включення ідей таких теоретиків, як А. Анпадурай, М. Стіглер, Д. Стігліц та Д. Родрік, збагачує дискурс, надаючи багатовимірну перспективу впливу глобалізації на культурну ідентичність, економічну інтеграцію та політичний суверенітет. Концепції «напівглобалізації» та концепція SAGE припускають, що, незважаючи на глобальні економічні, політичні та культурні обміни, локальні культурні відмінності залишаються впливовими. Дослідження «гіперглобалізації» та запропонована модель «Світ 3.0» підкреслюють необхідність нюансованої взаємодії культур під впливом глобалізації, визнаючи як потенційні переваги інтеграції, так і важливість суверенітету та демократичних процесів. Розуміння глобалізації в рамках різних культурних парадигм має вирішальне значення для осягнення її багатогранного впливу. Важливим є збалансований підхід до глобалізації, спрямований на модель, яка сприяє глобальному процвітанню, не приносячи в жертву культурне розмаїття, національну автономію чи демократичне врядування.

Ключові слова: культурна парадигма, глобалізація, феномен, споживання, стратегії, гіперглобалізація.

Вступ. Глобалізація є процесом, який привніс у сучасне життя потік ідей, товарів, капіталу, що має світовий рівень. Подібні масштабні впливи були відсутні до початку ХХ століття. Проте наразі вони розгортаються в просторі сьогодення, уособлюючи розширення соціально-економічних і культурних взаємодій, що зумовлено розвитком технологій, комунікацій та інфраструктурних компонентів. Формування інтегрованої та взаємозалежної глобальної економіки є позитивним чинником. Проте глобалізаційні процеси можуть бути по-різному трактовані в межах різних культурних парадигм, розкриваючи складні процеси культурного збереження, адаптації тощо. Діалектика взаємодії глобальних чинників та регіональних культур призводить до різноманітних результатів, які виникають як відповідь на наративи культурної гомогенізації. Внаслідок цього унаочнилась необхідність висвітлення специфіки розгляду глобалізації в умовах різних культурних парадигм.

Мета та завдання – дослідити наслідки глобалізації в горизонті різних культурних парадигм.

Методи дослідження. У статті широко використовується огляд літератури як метод, за допомогою якого оцінюються різні погляди на глобалізацію, включаючи такі поняття, як

гібридизація, гомогенізація та глокалізація. Застосовується порівняльний аналіз задля зіставлення різних культурних парадигм і теоретичних рамок, щоб дослідити, як глобалізація інтерпретується і проявляється в різних культурних контекстах. Включається історичний аналіз задля висвітлення еволюції глобалізації та її впливу у часі. Досліджуючи розвиток від доглобалізаційних фаз (Світ 0.0 і Світ 1.0) до сучасної епохи напівглобалізації (Світ 3.0), сучасні явища постають в ширшому історичному контексті, ілюструючи зміни і спадкоємність у глобальній інтеграції та культурному обміні. За допомогою методу синтезу здійснюється інтеграція ідеї з різних галузей і теорій, що дозволяє вибудувати комплексне розуміння різноманітних наслідків глобалізації та потенційних шляхів її розвитку.

Результати. Глобалізація – це процес посилення глобальної взаємозалежності, що проявляється у економічній інтеграції, технологічному прогресі, політичній співпраці та культурному обміні. Специфіка інтерпретації глобалізації в філософському дискурсі може бути представлена в горизонті різних культурних парадигм, які можна представити як рамки, крізь призму яких представники суспільства сприймають, інтерпретують власні культурні практики та цінності. Їх специфіка обумовлена історичними, соціальними чинниками. В праці «Глобальні трансформації: Політика, економіка та культура» Д. Хелд, А. МакГрю, Д. Голдблатт та Д. Перратон визначають особливості глобалізації [4]. Відповідно, вплив глобалізації на культуру можна дослідити через такі основні парадигми, як гібридизація, гомогенізація та глокалізація.

В межах концепту гібридизації формується твердження про те, що глобалізаційні процеси ініціюють процес змішування культурних елементів різних традицій, внаслідок чого виникають нові, гібридні культурні форми. Інноваційний потенціал змішування культур є базисним принципом, на який варто акцентувати увагу в такому ракурсі аналізу глобалізації. Ян Недервеен Пітерз в роботі «Глобалізація та гібридизація» [5] та більш пізніх працях висвітлює основні ознаки цього процесу. Згодом Пітерз у монографії «Мультиполярна глобалізація» акцентує увагу на піднесенні Китаю, що призвело до появи нової географії торгівлі, економічних і політичних комбінацій та послаблення американської гегемонії [6].

Гомогенізаційна парадигма зосереджує ракурс на тому, що основною ознакою глобалізації є її конвергентний вплив на культури. Відбувається поширення американських медійних продуктів, їжі, типу господарювання, економічних моделей, внаслідок чого відбувається формування єдиної глобальної культури. Відповідно розмиваються межі локальних місцевих культур, традицій, принципів діяльності, що може призвести до їх знищення. Теоретиком, що обґрунтовував специфіку гомогенізації, яка реалізовувалась в руслі поширення феномену макдональдизації, був Джордж Рітцер. Гомогенізована культура робить споживання стандартизованим, фактично знищуючи культурну унікальність. Хоча вона була притаманна для сфери харчування, проте швидко поширилась з бізнес-сфери на суспільство загалом [7]. В умовах гомогенізаційних впливів і очікування, і реальна споживацька поведінка мають одноманітний та передбачуваний характер.

Соціолог Роланд Робертсон пропонує термін «глокалізація», який поєднує в собі «глобалізацію» і «локалізацію», підкреслюючи одночасну появу протилежних процесів, які виникають під впливом змішання культур [8]. Місцеві культури адаптують глобальні тенденції відповідно до власних традицій та ідентичностей, що призводить до унікальних проявів глобального в локальному.

Три базові філософські парадигми, що тлумачать вплив глобалізації на культурну своєрідність, вказують і на конвергенцію, і на дивергенцію, яка можлива в сучасному просторі. Конвергенція проявляється як інтегрування культур в єдине гомогенізоване середовище, а дивергенція, навпаки, у закріпленні специфіки національного, унікального, що притаманно для культури. Це виявляє складність глобально-культурної динаміки, яка призводить до протилежних культурних змін, що мають інноваційний, синтезуючий чи регресивний характер.

У роботі «Диз'юнкція та відмінності в глобальній культурній економіці» Арджун Аппадуррай формулює рамки для розуміння складної динаміки сучасної глобальної культурної економіки. В ній автор окреслює, як глобальні культурні потоки орієнтуються в новому ландшафті

диз'юнктивної глобальної економіки, позначеному нерівномірним і асинхронним потоком культури, людей, технологій, капіталу та ідеологій. Досліджуючи ці компоненти культури він пропонує п'ять вимірів глобальних культурних потоків, які він називає «ландшафтами» або «просторами» (scapes): етнопростір, медіапростір, технопростір, фінансовий простір та ідеопростір [2, р. 301]. В кожному з них виявляються зміни, які пов'язані зі зміною певного виду ландшафту. Так, переміщення біженців, іммігрантів, туристів через кордон, їх перебування в тій чи іншій країні, здійснює вплив на соціум. Так само циркуляція новин та інформації у медійному просторі забезпечує відображення зміну наративів, етнопростору. Не менш активним є просування технології (інформаційних та механічних) крізь кордони. Ці виміри людської життєдіяльності, в яких відбувається формування складної динамічної взаємодії, підкріплені потужними фінансовими потоками, що також мають глобальний характер. Всі ці складники кроскультурних процесів виявляють конструювання за допомогою образів ідеологічних політичних світоглядів, які є багатокомпонентними. Аналіз Аппадуря є ключовим для розуміння ролі уяви в суспільному житті. Він стверджує, що виникають уявні світи, які, хоча й зароджуються у конкретних історичних, мовних і політичних ситуаціях, виходять за межі традиційних кордонів, створюючи нові можливості для ідентичності та соціальних рухів. Такий ракурс бачення глобалізації обумовлює значення уяви для виробництва і споживання глобальних культурних форм. Причому в системі Аппадуря виявляється, що такі протилежні феномени, як локальне та глобальне постають невід'ємними компонентами глобалізації, а найбільш виразною парою протилежних категорій є територіальне – детериторіалізоване. «Глобалізація породила спротив у вигляді антиглобалістського руху в багатьох регіонах світу. Не розділення цінностей глобалізації проявляється у дуже різноманітних сферах життя суспільства» [1, с. 60].

Манфред Стігер в роботі «Глобалізація: короткий вступ» пропонує стислий огляд явища глобалізації, яка змальовується як складний процес, що характеризується інтенсифікацією глобальних взаємодій та взаємозалежностей [10]. На відміну від ряду інших авторів, Стігер вказує на глибоке історичне коріння глобалізації, підкреслюючи її не новітнє походження, а істотне еволюціонування з плином часу, що й увиразнило її в останні роки. Її прискорення наприкінці ХХ століття здійснюється через технологічний процес, політичні зміни. Багатовимірний характер глобалізації проявляється у економічному, політичному, культурному та екологічному вимірах. Специфікою глобалізації є її нерівномірність, коли вигоди і витрати розподіляються не однаково між різними суспільствами.

Формування глобального ринку, розвиток транснаціональних корпорацій та фінансових потоків супроводжуються змінами в політичному секторі, де виникають наднаціональні інституції. Стігер критикує неоліберальну економічну політику та її вплив на глобальну нерівність і соціальний добробут, відзначаючи зміни у політичній владі під впливом глобалізації. Стігер вказує і на гомогенізуючий вплив глобальної культури, і на збереження культурного розмаїття та гібридності [10, р. 22]. Підкреслено двоїстість підходу, адже поширення культурних продуктів через кордони призводить до певного рівня гомогенізації, коли домінуючі культури впливають на менш потужні. З іншого боку, існує стійке збереження культурного розмаїття та гібридності, коли місцеві культури адаптуються і поєднують ці глобальні впливи зі своїми споконвічними практиками, створюючи унікальні гібридні форми.

Гомогенізуючий вплив глобалізації на культуру ілюструється поширенням американських чи західних засобів масової інформації, стилю життя, що призводить до монолітної глобальної культури. На противагу наративу про культурну гомогенізацію, Стігер підкреслює стійкість локальних культур і появу гібридних культурних форм. Цей аспект глобалізації демонструє, що культурні обміни не є односпрямованими, а радше включають складні взаємодії між глобальними та місцевими силами. Місцеві спільноти активно взаємодіють з глобальними культурними потоками. Цей процес підкреслює активність місцевих акторів у глобальних культурних обмінах і кидає виклик поняттю пасивного культурного споживання.

Гібридність стає ключовим поняттям у розумінні культурного виміру глобалізації, відображаючи способи, за допомогою яких культури запозичують дещо та впливають одна на одну,

що призводить до інноваційних поєднань мов, кулінарних традицій, музичних стилів та моди. Ця динамічна взаємодія збагачує світову культуру, сприяючи її різноманітності. Взаємодія між гомогенізуючим впливом глобальної культури та збереженням культурного розмаїття і гібридності має наслідки для культурної ідентичності, адже глобалізація сприяє появі транскультурної ідентичності, коли окремі особи та спільноти ідентифікують себе з різними культурами і відповідно їх елементи впливають на самоусвідомлення. Це може сприяти міжкультурному розумінню і толерантності, але також ставить питання щодо збереження традиційних культурних ідентичностей. Стігер вводить поняття «глобалізм» – ідеологію, яка розглядає глобалізацію як неминучий і корисний процес, проте вона представлена в його концепції як така, що має негативний характер [10].

В роботі Джозефа Е. Стігліца «Глобалізація та її невдоволення» здійснюється огляд процесів та політики глобальної економічної інтеграції та роль міжнародних економічних інституцій (МЕІ), зокрема Міжнародного валютного фонду (МВФ). Стігліц стверджує, що глобалізація може бути позитивною силою для світу, але її переваги наразі не реалізуються через невдачі в управлінні МВФ та іншими міжнародними фінансовими організаціями [11]. Ці інституції не змогли ефективно врегулювати кризи, завдали шкоди розвитку бідних країн і неправильно керували переходом від планової до ринкової економіки. Політика, схвалена МВФ та іншими інституціями, яку часто називають Вашингтонським консенсусом (з акцентом на фіскальну економію, приватизацію та лібералізацію ринків), стала самоціллю, а не засобом для більш справедливого та сталого зростання. Стігліц стверджує, що ця політика, впроваджена швидко і без урахування місцевого контексту, тому посилила нерівність і може підірвати потенційні вигоди від глобалізації.

Стігліц використовує такий приклад, як криза в Східній Азії, щоб проілюструвати невдачі політики МВФ. На його думку, передчасна фінансова лібералізація, яку заохочував МВФ, призвела до нестабільності. Натомість у таких регіонах, як Китай і Малайзія, які дотримувалися більш обережних, поступових підходів до економічних реформ і лібералізації все вийшло на більш високий рівень [11]. Джозеф Стігліц виступає за значні реформи в управлінні та політичних підходах МВФ та інших МФО. Він пропонує зосередитися на антикризовому управлінні, вдосконаленні банківського регулювання, більш виваженому керуванні потоками капіталу, розвитку систем соціального захисту та створенні інституцій, які б краще відображали інтереси та потреби країн, що розвиваються. Необхідною є прозорість та підзвітність в рамках міжнародних інститутів, адже відкриті дебати і громадський контроль є необхідними для їх реформування та підвищення ефективності глобалізації для всього людства.

Упродовж останніх сорока років процес глобалізації набув такого розмаху, що все частіше почали зазначати про вихід на рівень гіперглобалізації. Дені Родрік у роботі «Глобалізаційний парадокс: демократія та майбутнє світової економіки» [9] формулює так звану «Політичну трилему світової економіки». Родрік припускає, що ми не можемо одночасно досягти гіперглобалізації, національного суверенітету та демократичного врядування в повній мірі. Максим дві з цих трьох цілей можуть бути реалізовані разом. Ця трилема вказує на фундаментальну несумісність між глибокою економічною інтеграцією (гіперглобалізацією) і демократичним процесом у контексті розвитку суверенних національних держав.

Родрік використовує економічну кризу в Аргентині в 1990-х і на початку 2000-х років як приклад для ілюстрації цієї трилеми. Спроба країни прийняти гіперглобалізацію через сувору монетарну політику та відкритість до міжнародних ринків спочатку принесла стабільність і зростання, але зрештою призвела до руйнівного економічного колапсу. Цей крах частково став наслідком напруженості між підтримкою глобальної економічної стратегії та задоволенням внутрішніх політичних і економічних потреб [9]. Досвід Аргентини підкреслює складність підтримки глибокої глобальної економічної інтеграції без підризу національного суверенітету чи демократичних процесів.

Трилема передбачає три можливі сценарії. Згідно першому гіперглобалізація і демократія будуть принесені в жертву національному суверенітету, що вимагатиме такої форми

глобального управління, за якої міжнародні інституції матимуть значні регуляторні та нормотворчі повноваження, обмежуючи автономію національних урядів. Другий сценарій пов'язаний з процвітанням гіперглобалізації та національного суверенітету, під час якого приносять в жертву демократію. У цьому сценарії країни надають пріоритет глобальній економічній інтеграції та національній автономії над демократичними процесами, що призводить до зменшення впливу громадськості на економічну політику.

Третій сценарій свідчить про перемогу гіперглобалізації, коли є необхідність принесення в жертву демократії та національного суверенітету. Цей підхід нагадує Бреттон-Вудську систему, що дозволяє країнам проводити власну економічну політику при збереженні демократичного врядування, але з меншим акцентом на глибоку економічну інтеграцію. Родрік відстоює право на життя третього варіанту, виступаючи за форму «розумної глобалізації», яка підтримує національні демократичні процеси і допускає різноманітність у внутрішній економічній політиці. Він припускає, що прагнення до гіперглобалізації часто ставить на перше місце інтереси транснаціональних корпорацій і фінансових інститутів на шкоду більш широким соціальним і економічним цілям, створюючи напруженість щодо демократичних ідеалів і національних пріоритетів. Зрештою, Родрік закликає до переоцінки глобальної економічної політики, щоб забезпечити її сумісність з принципами демократії та національного суверенітету. Він наголошує на необхідності міжнародної співпраці інституцій, які поважають і підтримують різноманітні підходи до економічного розвитку та управління, а не нав'язують універсальну модель гіперглобалізації [9, p.102].

В роботі Панкаджа Гемавата «Світ 3.0: Глобальне процвітання і як його досягти» [3] представлено погляди на глобалізацію та її вплив на світову економіку. Гемават стверджує, що не може бути повністю глобалізованого світу, натомість він припускає, що ми живемо в стані «напівглобалізації», де культурні, адміністративні, географічні та економічні відмінності (концепція CAGE) все ще суттєво впливають на глобальну взаємодію. Гемават пропонує збалансований підхід до глобалізації під назвою «Світ 3.0», який передбачає поглиблення ринкової інтеграції поряд з більш ефективним регулюванням для подолання ринкових провалів. Гемават вказує, що поточний рівень глобалізації становить лише від 10% до 25%, що свідчить про істотні відмінності між країнами, які відіграють суттєву роль. Зокрема Світ 3.0 постає конструктом майбутнього, в якому переваги посилення ринкової інтеграції можуть бути реалізовані без послаблення економічного регулювання. Цей підхід контрастує з попередніми фазами глобалізації, які або не мали інтеграції (Світ 0.0 та Світ 1.0), або передбачали повну інтеграцію (Світ 2.0) [3]. Гемават розробляє концепцію ADDING, яка розшифровується як Збільшення обсягів (Adding volume), Зниження витрат (Decreasing costs), Диференціація товарів та послуг (Differentiating goods and services), Посилення конкуренції в олігополістичних галузях (Intensifying the competition in oligopolistic industries), Нормалізація ризиків (Normalizing risk) та Швидше генерування та поширення знань (Generating and diffusing knowledge faster) [3]. Ця концепція використовується для формулювання багатогранних переваг посилення глобальної інтеграції.

На переконання Гемавата, концентрація ринкової влади, глобальні зовнішні ефекти та вплив на ринки праці не є наслідком глобалізації і можуть бути зменшені за рахунок більшої співпраці та розумнішої інтеграції. Власне дана робота спонукає переосмислити загальновідомі тези і розглянути більш нюансований підхід до глобальної інтеграції, який визнає важливість відмінностей і водночас досліджує потенціал для більшої співпраці та регулювання задля підвищення глобального процвітання.

Висновки. Дослідження глобалізації в контексті різних культурних парадигм, пропонує розуміння того, як глобалізаційні процеси інтерпретуються дослідниками. Аналіз у кількох площинах – гібридизації, гомогенізації та глокалізації – розкриває складну динаміку глобальних і локальних взаємодій, кидаючи виклик спрощеним наративам культурної гомогенізації. Залучення ідей таких теоретиків, як А. Аппадурай, М. Стігер, Дж. Стігліц та Д. Родрік, збагачує дискурс, надаючи багатовимірну перспективу впливу глобалізації на культурну ідентичність, економічну інтеграцію та політичний суверенітет.

Концепція «напівглобалізації» та концепція CAGE припускають, що, незважаючи на глобальне охоплення економічних, політичних та культурних обмінів, локальні культурні відмінності залишаються впливовими. Дослідження гіперглобалізації та запропонованої моделі «Світ 3.0» підкреслює необхідність виваженої взаємодії з глобалізацією, яка визнає потенційні вигоди від посилення інтеграції, а також важливість регулювання, суверенітету та демократичних процесів.

Підкреслено важливість розгляду глобалізації в горизонті різних культурних парадигм для всебічного розуміння її багатогранного впливу. Важливим є такий конструкт майбутнього, в якому глобалізацією керуватимуть, усвідомлюючи її складнощі, прагнучи до моделі, яка сприятиме глобальному процвітання, не приносячи в жертву культурне розмаїття, національну автономію чи демократичне врядування. У той час як світ бореться з викликами і можливостями глобалізації, потрібно конструювати філософсько-світоглядні стратегії, які сприятимуть більш інклюзивному, справедливому і сталому глобальному порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманюк З.М., Романенко С.С. Вплив глобалізації на соціокультурні трансформації свободи. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2023. № 4. С.55-62.
2. Appadurai A. Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. *Public Culture*, 1990. 2(2). pp. 1-24.
3. Ghemawat P. *World 3.0: global prosperity and how to achieve it*. Boston (MA): Harvard Business Review Press, 2011. 386 p.
4. Held D., McGrew A., Goldblatt D., Perraton J. *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. Stanford University Press, 1999.
5. Pieterse J. N. Globalization as Hybridization. In M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Eds.), *Global Modernities*. London: Sage, 1995. pp. 45-68.
6. Pieterse J.N. *Multipolar Globalization Emerging Economies and Development*. 1 edition. London: Routledge, 2018. 264 p. <https://doi.org/10.4324/9781315312859>
7. Ritzer G. *The McDonaldization of Society*. Pine Forge Press, 1993.
8. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity. In M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Eds.), *Global Modernities* London: Sage, 1995. pp. 25-44.
9. Rodrik D. *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. New York, London : W.W. Norton & Company, 2011.
10. Steger M. *Globalization: A Very Short Introduction*. Sixth Edition. Oxford University Press, 2023. 192 p.
11. Stiglitz J. *Globalization and Its Discontents*. New York and London: Norton, 2002. 282 p.

REFERENCES

1. Atamaniuk, Z.M., Romanenko, S.S. (2023). Vplyv hlobalizatsii na sotsiokulturni transformatsii svobody. [The impact of globalization on socio-cultural transformations of freedom]. *Perspektyvy. Sotsialno-politychnyi zhurnal*. № 4. 55-62. [in Ukrainian].
2. Appadurai, A. (1990). Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. *Public Culture*, 2(2), 1-24 [in English].
3. Ghemawat, P. (2011). *World 3.0: global prosperity and how to achieve it*. Boston (MA): Harvard Business Review Press [in English].
4. Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., & Perraton, J. (1999). *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. Stanford University Press [in English].
5. Pieterse, J. N. (1995). Globalization as Hybridization. In M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Eds.), *Global Modernities* (pp. 45-68). London: Sage [in English].
6. Pieterse, J.N. (2018). *Multipolar Globalization Emerging Economies and Development*. 1 edition. London: Routledge [in English].
7. Ritzer, G. (1993). *The McDonaldization of Society*. Pine Forge Press [in English].
8. Robertson, R. (1995). Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity. In M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Eds.), *Global Modernities* (pp. 25-44). London: Sage [in English].

9. Rodrik, D. (2011). *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. New York, London: W.W. Norton & Company [in English].

10. Steger, M. (2023). *Globalization: A Very Short Introduction*. Sixth Edition. Oxford University Press [in English].

11. Stiglitz, J. (2002). *Globalization and Its Discontents*. New York and London: Norton [in English].

Grechkosii Ruslan Mykolaiovych

Candidate of Philosophical Sciences,
Doctoral student at the Department of Philosophy
Dragomanov Ukrainian State University
9. Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0009-0000-9022-7046

GLOBALISATION IN THE HORIZON OF DIFFERENT CULTURAL PARADIGMS

Relevance of the problem. *Globalisation, a modern phenomenon driven by technological progress, has led to an unprecedented interconnectedness of societies around the world. However, its impact is perceived differently in different cultural paradigms, as the authors focus on the processes of preserving ethnic cultures, their transformation and adaptation. The purpose of the article is to study the effects of globalisation on the specifics of local cultures through the prism of different philosophical and ideological perspectives. Methods.* *The study uses a literature review to assess such views of globalisation as hybridisation, homogenisation and glocalisation. Comparative analysis allows us to compare different cultural paradigms and theoretical approaches to understand how they perceive globalisation. The historical approach allows us to present modern globalisation in dynamics – from the pre-globalisation stages to the current era. The synthesis method offers a comprehensive understanding of the consequences of globalisation and its potential trajectories. Results.* *The analysis has revealed the complex interplay between global and local cultural dynamics, challenging simplistic narratives of cultural homogenisation. The inclusion of ideas from theorists such as Appadurai, Stigler, Stiglitz, and Rodrik enriches the discourse by providing a multidimensional perspective on the impact of globalisation on cultural identity, economic integration, and political sovereignty. The concepts of "semi-globalisation" and CAGE suggest that despite global economic, political and cultural exchanges, local cultural differences remain influential. Studies of "hyperglobalisation" and the proposed World 3.0 model emphasise the need for nuanced interactions between cultures under the influence of globalisation, recognising both the potential benefits of integration and the importance of sovereignty and democratic processes. Understanding globalisation from different cultural paradigms is crucial to grasping its multifaceted impact. A balanced approach to globalisation is essential, aiming for a model that promotes global prosperity without sacrificing cultural diversity, national autonomy or democratic governance.*

Key words: *cultural paradigm, globalization, phenomenon, consumption, strategies, hyper-globalization.*